

21. Odpoveď ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky J. Richtera na interpeláciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky T. Bastrnáka podanú 15. februára 2018 vo veci problematiky zamestnávania cudzincov

Ján Richter

minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 14 -03- 2018		
Číslo spisu: PREDS-173/2018		
Listy: 1/4	Prilohy: 1/4	
RZ	ZH	LU

Bratislava 6. marca 2018
Číslo: 77508/2018-M_OPVA8941_2

Vážený pán poslanec,

na Vašu interpeláciu a na otázky týkajúce sa uľahčenia prístupu cudzincov na slovenský pracovný trh si dovoľujem uviesť nasledovné:

Zjednodušenie podmienok zamestnávania štátnych príslušníkov tretej krajiny (štátny príslušník krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie, alebo osoba bez štátnej príslušnosti) vo vybraných profesiách, kde je preukázaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti nižšou ako 5 % sa legislatívne upravilo zákonom, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (schválený na 26. schôdzi NR SR 8. februára 2018, uznesenie číslo 1047).

1. *Bola vypracovaná odborná štúdia pred zahájením tohto procesu ohľadom dlhodobého dopadu zmeny pravidiel na slovenských uchádzačov o prácu?*

MPSVR SR sa neobmedzilo na vypracovanie jednej štúdie, ktorá by bola úzko zameraná na jednu otázku, ale vykonalo niekoľko paralelných, ale aj na seba nadväzujúcich krokov. Na prvé miesto je potrebné zaradiť Národnú stratégiu zamestnanosti (NSZ), ktorej vypracovaniu a následnému prijatiu vládou SR predchádzala podrobná analýza vývoja trhu práce v SR v uplynulých 5 rokoch. NSZ obsahuje súbor strategických zmien, ktoré majú nadrezortný charakter a na realizácii ktorých sa podieľajú aj mimovládne subjekty (napr. sociálni partneri). Koordinačná platforma, ktorú vláda ustanovila na postupné napíňanie NSZ, a v ktorej sú zastúpené viaceré rezorty, všetci sociálni partneri, nezávislí odborníci a akademickí experti sa opakovane zaoberala otázkou regulácie pracovnej migrácie v podmienkach SR. MPSVR SR zároveň vlani podrobne analyzovalo meniacu sa situáciu na trhoch práce čl. krajín V4 a táto téma bola opakovane predmetom rezortného rokovania aj na spoločných zasadaniach vlády SR a ČR. Analýzy a diskusie na úrovni vlády a ministerstiev sa zamerali na riešenia, ktoré čl. krajiny V4 aplikujú v čase rastúceho nedostatku pracovných síl, nakoľko tento jav nie je

špecifikom slovenského pracovného trhu. Pre hľadanie optimálneho riešenia regulácie pracovnej migrácie tiež MPSVR SR vlani analyzovalo aktuálne zistenia inšpektorátov práce pri kontrolách zameraných na prítomnosť cudzincov v SR a konzultovalo poznatky s ÚHCR. Napokon treba zdôrazniť, že do analyzovania opatrení v oblasti pracovnej migrácie sa zapojili aj pracovníci ministerstva pracujúci na Stálom zastúpení SR pri EK a to porovnaním niektorých riešení, ktoré sú aplikované v rôznych členských krajinách EÚ, resp. úpravami v európskej legislatíve. V neposlednom rade samotný návrh vo variantných riešeniach bol predmetom konzultácií so sociálnymi partnermi a skutočnosť, že proti finálnej verzii, ktorú predložila skupina poslancov NR SR ako ich poslanecký návrh neboli zo strany sociálnych partnerov žiadne výhrady, naopak tieto zmeny sa stretli s podporou tak zástupcov zamestnávateľov, ako aj zástupcov KOZ SR svedčí o tom, že predložený návrh zodpovedá požiadavke na také riešenie, ktoré primeraným spôsobom reguluje príchod cudzincov na náš pracovný trh.

Môžeme preto skonštatovať, že uvedená zmena zákona nebude mať žiadne dopady na slovenských uchádzačov o prácu. Už v čase vypracovania návrhu novely zo strany poslancov NR SR Jána Podmanického, Martina Glváča a Ľubomíra Petráka bola miera evidovanej nezamestnanosti (MEN) v Slovenskej republike k 30. septembru 2017 dosiahla 6,42 % a bola najnižšia od roku 1991. V 51 okresoch bola zaznamenaná MEN nižšia ako celoslovenský priemer, z toho v 33 okresoch nižšia ako 5 %. Ide najmä o okresy Trenčianskeho, Bratislavského, Trnavského a Nitrianskeho kraja, kde pôsobia najväčší zamestnávateľia, ktorí už dlhodobo avizujú nedostatok pracovnej sily a problémy spojené s jej zabezpečením aj z radov nezamestnaných.

Uvedené opatrenie sa dotýka výlučne pracovných pozícií, ktoré slovenskí uchádzači o prácu nechcú alebo nemôžu obsadiť. Zmena pritom neprináša zjednodušenie procesu, iba odstránenie aktuálne nesplniteľnej podmienky. Naopak, pre zamestnávateľov prináša poslanecká novela zákona č. 5/2004 Z. z. nové povinnosti, ktoré v praxi budú znamenať zvýšenie nákladov na zamestnávanie cudzincov, čo zvýši atraktivitu slovenských zamestnancov. Odstránenie podmienky zverejniť na dobu najmenej 30 dní voľné pracovné miesto v presne stanovených a limitovaných prípadoch navyše znamená zníženie neodôvodnenej administratívnej práce zo strany úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, čo im umožní ešte aktívnejšie a vo väčšom rozsahu sa venovať slovenským nezamestnaným.

Navyše náš rezort zároveň realizuje viacero konkrétnych opatrení, ktorých cieľom je postupne opäť zvyšovať ponuku slovenských zamestnancov na voľné pracovné miesta. Za všetky spomeniem len prípravu 14 requalifikačných kurzov pre zhruba 5000 nezamestnaných ročne, ktoré boli vybrané, ale aj definované z hľadiska obsahu a rozsahu v spolupráci so samotnými zamestnávateľmi a kurzy sú určené práve na tzv. nedostatkové profesie.

Napokon, vážený pán poslanec, musím zdôrazniť, že vzhľadom na uplatňovanie európskej legislatívy napr. v oblasti vysielania pracovníkov a pravidiel pre voľný pohyb ľudí na pracovných trhoch čl. krajín EÚ má Slovenská republika obmedzené možnosti ako účinne brániť nechcenému prílevu zahraničnej pracovnej sily. Aj naše štatistické údaje dokazujú, že v SR prudko v posledných dvoch rokoch narástol počet cudzincov, ktorí sem – v súlade s európskymi pravidlami – prichádzajú bez akýchkoľvek povolení a to je skupina, ktorá jednoznačne predstavuje lacnú pracovnú silu, znevýhodňujúcu slovenských pracovníkov. Musím Vás upozorniť, že aj vami spomínaná novela zákona č. 5/2004 Z. z., aj ďalšie zmeny v tomto zákone, ktoré sú súčasťou novely zákona o pobyte cudzincov (o ktorej aktuálne rokuje NR SR) rušia prakticky všetky možnosti, aby k nám mohol prísť cudzinec – hoci aj na krátky obmedzený čas – bez povolenia na pobyt za účelom zamestnania. A práve tí cudzinci, ktorí sem aj v budúcnosti budú prichádzať výlučne s povolením na pobyt za účelom zamestnania sa nemôžu stať ohrozením slovenských zamestnancov, pretože práve na nich a iba na nich sa v plnej

miere vzťahuje slovenské pracovné právo a pokiaľ ide o ich odmeňovanie aj kolektívne zmluvy, ak sú v podniku dohodnuté.

Takže môžeme skonštatovať, že v spojení s ďalšími prispeje aj Vami konkretizovaná zmena zákona č. 5/2004 Z. z. k potláčaniu sociálneho dumpingu a potláčaniu zneužívania cudzincov ako lacnej pracovnej sily v neprospech slovenských zamestnancov.

2. Existuje na Vašom ministerstve centrálna evidencia cudzích zamestnancov kategorizovaná podľa hospodárskych odvetví?

Vedenie centrálnej evidencie údajov o nástupe do zamestnania a o skončení zamestnania občana členského štátu Európskej únie, jeho rodinných príslušníkov a štátneho príslušníka tretej krajiny podľa § 12 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov patrí do pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Štatistický prehľad o zamestnávaní občana členského štátu Európskej únie, jeho rodinných príslušníkov a štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR v členení podľa štátnej príslušnosti, pohlavia, veku, predpokladanej dĺžky zamestnania, vykonávanej profesie podľa SK ISCO-08, dosiahnutého stupňa vzdelania a podľa klasifikácie odvetvových činností zamestnávateľa – SK NACE (prevažujúca činnosť) v mesačných intervaloch vypracúva Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

3. Existujú podľa Vás nejaké riziká (napr. možnosť zneužitia) uľahčených pravidiel prístupu cudzincov na slovenský trh práce?

V prvom rade zdôrazňujem, že nejde o zjednodušenie pravidiel, iba odstránenie jednej už dnes nesplniteľnej podmienky a to len v presne špecifikovaných situáciách, ktoré musia splniť presne stanovené zákonné podmienky:

- pre zamestnávateľov, ktorí pôsobia v okresoch s mierou evidovanej nezamestnanosti nižšou ako 5 % a súčasne,
- pre zamestnania, kde pretrváva nedostatok pracovnej sily, pričom zoznam týchto zamestnaní bude raz ročne zverejňovať Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- iba v podniku, kde cudzinci predstavujú menej ako 30% zamestnancov,
- iba v podniku, ktorý za uplynulých 5 rokov neporušil zákaz nelegálneho zamestnávania.

Rád by som Vás ubezpečil, že práve navrhované riešenie vychádza z analýzy rizík súčasného stavu – mám na mysli riziká zneužívania zo strany zamestnávateľov v neprospech slovenských zamestnancov. Podmienky sú nastavené tak, aby sa tento nástroj nevyužíval na zabezpečovanie pracovnej sily štátnymi príslušníkmi z tretej krajiny, čo by mohlo mať za následok znižovanie mzdových a pracovnoprávných podmienok v SR. Napr. obmedzenie podielu zahraničných zamestnancov v podniku má zabezpečiť, aby slovenskí zamestnanci združení v odboroch nestratili vyjednávaciu silu v kolektívnom vyjednávaní. Zavedenie povinnosti hlásiť prítomnosť cudzinca na konkrétnom pracovisku príslušnému úradu práce zasa neumožní presúvať tohto cudzinca s povolením na pobyt za účelom zamestnania nekontrolovateľne po celom Slovensku, teda aj do okresov s vyššou mierou nezamestnanosti.

Ubezpečujem Vás, že naše ministerstvo bude veľmi pozorne sledovať a aj priebežne vyhodnocovať praktické uplatňovanie nových pravidiel a sme pripravení okamžite zasiahnuť, ak na zneužívanie nových pravidiel narazíme.

4. Korešpondujú naše nové pravidlá s legislatívnymi riešeniami okolitých krajín vo veci prístupov cudzincov na trh práce?

Nepochybne áno, zároveň však musím zdôrazniť, že regulácia príchodu cudzincov na pracovný trh zostáva v SR stále najrigidnejšia. A to aj v porovnaní s reguláciou v čl. krajinách V4. Tie v posledných 18 – 24 mesiacoch pristúpili k výraznejšiemu uvoľneniu pravidiel pre zamestnávanie cudzincov v porovnaní so SR. Napríklad v Českej republike od leta minulého roku môžu agentúry dočasného zamestnávania dočasne prideľovať aj štátnych príslušníkov tretej krajiny s povolením na vybrané druhy prác podľa nariadenia vlády. Okrem toho vláda ČR priamo organizuje a finančne podporuje nábor zamestnancov napr. na Ukrajine. Maďarsko si zasa stanovilo zoznam 100 profesií s nedostatkom pracovných síl, v ktorých sa môžu zamestnávať štátni príslušníci tretej krajiny taktiež v zjednodušenom, resp. zrýchlenom konaní.

S pozdravom

Vážený pán
Tibor Bastrnák
poslanec
Národnej rady
Slovenskej republiky
Bratislava